

Johannes Lunneblad (red.)

Policing Schools: School Violence and the Juridification of Youth

Springer International Publishing, 2019.

ISBN: 9783030186050

Lars Roar Frøyland

Stipendiat, Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet

lrfoy@oslomet.no

Policing Schools: School Violence and the Juridification of Youth er en fagfelleurdert vitenskapelig antologi som samler bidrag om et bredt spekter av voldserfaringer i skolen fra forskere ved en rekke universiteter i Sverige. Antologien er redigert av Johannes Lunneblad fra Universitetet i Göteborg og inneholder en innledning og 11 kapitler som på ulike måter omtaler vold og skole i en nordisk kontekst. Bidragene baserer seg dels på nyere empiriske studier fra Sverige og dels på gjennomgang av eksisterende forskningslitteratur. Boka gir dermed både et oppsummerende og et opplysende blikk på fenomenet vold i skolen. De fleste av bidragsyterne har bakgrunn fra pedagogikk, men det er også bidrag fra fagfelt som psykologi, sosiologi og kriminologi. Antologien er dermed relevant både for studenter, forskere og fagfolk med interesse for ungdom og deres forhold til skolen.

Antologien tar sikte på å fremme et kritisk, pedagogisk blikk på hvordan skolen og samfunnet ellers håndterer voldssituasjoner som finner sted på skolen. En sentral målsetting er å vise hvordan både skolen og samfunnet generelt har endret syn på hva vold er og hvordan det bør møtes. Ved å bruke begrepet juridification søker mange av bidragene i antologien å styre oppmerksomheten mot en generell tendens til økende lovregulering av samfunnsborgeres handlinger, hvor spillerommet for skjønn blir mindre og lovens makt blir større. Dette stiller igjen nye krav til formalisering av handlingsvalg og dokumentasjon knyttet til dette, noe som ifølge antologien har svært sterk innvirkning på arbeidshverdagen til ansatte i skolen. Antologien diskuterer i mindre grad hvilke konsekvenser dette kan ha for ungdommene som er involvert i volden.

I introduksjonskapitlet gir redaktøren et historisk tilbakeblikk på hvordan ungdomsvold generelt, og unges vold i skolen spesielt, har vært behandlet i nordisk forskning. Et viktig poeng her er at vi besitter store mengder kvantitativ kunnskap om voldens årsaker og virkninger, samtidig som vi mangler kunnskap om hvordan volden forstås og håndteres av aktører som er involvert. Kapitlet viser videre til en pågående diskusjon om hvordan skolen som institusjon har endret sin forståelse av voldelig atferd, hvor handlinger som slåssing og erting tidligere ble sett på som en del av det å være ung, mens det i dag forstås som voldshandlinger. Kombinert med at skolen i økende grad underlegges formelle regelverk og

retningslinjer fra myndighetene, fører den endrede forståelsen til at både mindre og mer alvorlige voldshandlinger i skolen nå også får juridiske konsekvenser for de involverte. Tema-tikkene fra innledningskapitlet tas også opp igjen i mer detalj i andre deler av antologien.

I kapittel 2 tar Nils Hammarén tak i hva vold er og hvordan man kan forstå det. Kapitlet starter med å definere vold som fenomen, før det kommer en detaljert beskrivelse av ulike typer voldshandlinger, som fysisk vold, psykisk vold og seksuell vold. Blikket løftes deretter til en sosiologisk forståelse av hvordan samfunnet også kan utøve vold. Sist avlegges den amerikanske sosiologen Randall Collins en visitt, med en gjennomgang av hans tese om at man for å forstå vold må analysere den voldelige situasjonen og *ikke* den voldelige handlingen. I tråd med Collins har andre senere hevdet at det heller ikke er tilstrekkelig å forstå situasjonen, men at også relasjonen mellom de involverte partene må hensyntas for å forstå vold. Samlet sett gir kapitlet en detaljert innføring i hva vold er, hvilke typer handlinger som kan forstås som vold og hvordan man kan forstå at det skjer.

Kapittel 3 er et nytt bakgrunnskapittel, ført i pennen av den erfarne kriminologen Felipe Estrada. I kapitlet går forfatteren i rette med en oppfatning i deler av den svenske offentligheten om at ungdomskriminaliteten har vært økende de seneste årene, og at man dermed trenger nye og strengere tiltak for å håndtere dette. Forfatteren gjennomgår et bredt spekter av ulike kilder for å si noe om kriminalitetsbildet over tid og konkluderer med at det samlede evidensbildet basert på både offentlig statistikk og selvrapporteringsundersøkelser tyder på at nivået av kriminalitet blant ungdom i Sverige heller er synkende enn stigende. Samtidig er det også slik at det foregår en polarisering i kriminalitetsbildet, med økende sosiale forskjeller mellom de som begår kriminalitet og de som ikke gjør det. Kapitlet inneholder også en diskusjon om hvorfor vi ser denne utviklingen, hvordan kriminalitet varierer etter sosial bakgrunn og hvordan unge behandles i det svenske straffesystemet.

De tre neste kapitlene er blant resultatene fra et svensk forskningsrådsprosjekt ledet av bokredaktør Lunneblad. Kapittel 4 er skrevet av Andreas Bergh og Emma Arneback og er basert på en analyse av svenske policydokumenter om skole fra 1990 og fram til i dag. Forfatterne har undersøkt hvordan jussens inntog i policydokumentene endrer skolens rolle når det gjelder formidling av kunnskap og verdier, med et særlig blikk på hvilken innvirkning dette har på lærerens forhold til sine elever. Et viktig funn er at skolene, og dermed også lærerne, i denne perioden mister store deler av sin autonomi knyttet til hva slags kunnskap og hvilke verdier de vil formidle, og at rollen som pedagog på denne måten svekkes. Forfatterne bruker begrepene *management of placement* og *management of expectation* for å forstå utviklingen, hvor læreren før hadde autoritet i form av sin rolle som lærer, mens det nå er forventet at læreren i langt større grad rapporterer oppover i systemet om hva som foregår i klasserommet. Dette medfører også at overføring av kunnskap går fra å være en dannelsesprosess til å måtte bli noe målbart. Tilsvarende skjer når det gjelder verdiformidling, hvor det er en bevegelse fra at lærerens rolle var å fremme positive holdninger og verdier blant elevene til at læreren blir en håndhever av legalstrategier for å håndtere det motsatte. Dreiningen i retning av målstyring og bruk av juridiske termer fører også til at elevene får andre rettigheter knyttet til voldserfaringer i skolen, noe som diskuteres i mer detalj i neste kapittel.

Diskusjonen om konsekvensene av *juridifiseringen* av skolen videreføres i kapittel 5 av Johannes Lunneblad og Thomas Johansson. Av særlig interesse er hvordan handlinger som tidligere ble håndtert internt i skolen, som mobbesaker, nå kan få juridiske konsekvenser, og at mobberer dermed har gått fra å være en mobber til å bli en kriminell. Inntoget av jus i skolen medfører også en omfattende endring knyttet til skolens og lærernes behov for å dokumentere sin praksis. Kapitlet baserer seg på intervjuer med miljøarbeidere og rådgivere i skolen om dilemmaet knyttet til det å rapportere hendelser som finner sted på skolen videre

til politiet eller ikke. Informantene er i intervjuene tydelige på at «vold er vold», uansett om den foregår i skolen eller utenfor. Samtidig opplever de det også som komplisert å vurdere om voldshendelser bør rapporteres til politiet, særlig når hendelsene ikke resulterer i fysiske skader. Sistnevnte medfører også at jenter sjelden meldes til politiet. Mange er også ambivalente når det kommer til å melde videre, da det på en måte føles som at man gir opp de unge.

Johansson og Lunneblad fortsetter diskusjonen av politiets rolle i skolen i kapittel 6. Basert på fokusgruppeintervjuer med henholdsvis helsepersonell i skolen og lokale politimyndigheter viser forfatterne hvordan ulike profesjoner forstår vold i skolen. Særlig framtrædende er hvordan skolens personell gjør vurderinger av hva som er det beste for de unges framtid som av og til går på tvers av de vurderinger politiet gjør. De ansatte i skolen hevder for eksempel at det å få politiet inn i skolen kan skade relasjonen mellom skolen og de unge, og dermed være ødeleggende for ungdommenes framtid. Det er dermed ikke alltid politiet blir kontaktet. Politiet på sin side mener at skolen bør være konsekvent på alltid å involvere dem når voldshendelser finner sted i skolen, og at deres rolle også er å hjelpe unge på rett vei videre i livet.

I kapittel 7 viser Kristina Hunehall Berndtsson hvordan vold i skolen forstås og håndteres av henholdsvis skoleledere og helsepersonell i skolen. Et viktig poeng i kapitlet er hvordan praksis varierer mellom to skoler hvor elevene kommer fra vidt forskjellige sosiale lag i samfunnet. På høystatusskolen følger de det som omtales som en trappetrinnsmodell, hvor man forsøker å holde saken på et så lavt nivå som mulig. På lavstatusskolen derimot, opplever skolen at de ikke har autoritet, noe som medfører at enten sosialtjenesten eller politiet raskt involveres i voldshendelser.

Kapittel 8 beveger seg tilbake til diskusjonen om jussens inntog i skolen. Kapitlet er skrevet av Robert Thornberg og inneholder en diskusjon av hvordan begrepet mobbing har beveget seg fra å bli definert av forskere til å forstås i juridiske termer i offisielle skoledokumenter i Sverige. Begrepet kom inn i skolens dokumenter på 1980-tallet og ble da forstått som et problem knyttet til gruppedynamikker. Senere har begrepet mobbing blitt erstattet av begreper som trakassering og nedverdiggende behandling, som opprinnelig er termer hentet fra jussen. Forfatteren hevder at en konsekvens av dette er en svekkelse av pedagogenes rolle når det kommer til å håndtere mobbing i skolen og en devaluering av etablerte mobbeprogrammer utarbeidet for å korrigere slik atferd.

I kapittel 9 diskuterer Paul Horton og Camilla Forsberg hvordan den kjønnede siden av mobbing har blitt påvirket av at begrepene trakassering og nedverdiggende behandling har overtatt for mobbebegrepet i offentlige dokumenter. Det er velkjent fra tidligere forskning at gutters og jenters aggressive atferd skiller seg fra hverandre, hvor handlinger som utestengelse er mer vanlig blant jenter enn gutter. Fjerningen av mobbebegrepet har ført til at slike makt- og gruppedynamikker ikke lenger gjenfinnes i skolens regelverk, og det er også uklart hvilke andre instanser som skal håndtere det som tradisjonelt har vært forstått som mobbesaker.

Kapittel 10 er en gjennomgang av forskning på den digitale siden av mobbing. I kapitlet gjennomgår Sofia Berne, Ann Frisé og Jesper Berne tidligere forskning om digital mobbing, blant annet knyttet til definisjoner, prevalenstill og konsekvenser. Avslutningsvis presenterer de to metoder som har vist seg effektive for å håndtere digital mobbing: det å øke oppmerksomheten om hva som oppleves som mobbing og det å gjøre elever klar over hva som faktisk er ulovlig atferd på nett.

I kapittel 11 trekker Sara Uhnoo tråden tilbake til det å forstå voldelige situasjoner og hvordan disse utspiller seg. Basert på intervjuer med 41 ungdommer viser forfatteren her hvordan unge både unngår og oppsøker voldelige situasjoner, hvordan de legitimerer bruk av vold og hvordan nærhet og maktforhold spiller inn på hvordan situasjonen utvikler seg

videre. På tross av at mange av de unge omtaler vold som en normal del av dagliglivet, er det også tydelig hvordan de går langt for å unngå at situasjoner utarter til vold.

Det siste kapitlet i antologien omhandler skolens rolle når det kommer til håndtering av voldelig ekstremisme. Jennie Silverbring viser her hvordan skolen og lærerne ender opp i en dobbeltrolle hvor det forventes at de både skal fremme demokrati og motvirke ekstreme holdninger gjennom undervisning, samt å rapportere inn til myndighetene dersom elever i klassen viser slike holdninger. Dette blir et tydelig dilemma for lærerne, hvor de skal drive overvåkning samtidig som de skal fremme den frie tanke og oppfordre elevene til å stå opp for sine meninger. Det legger også press på skolen som demokratisk arena, når elever kan oppleve at det å ytre sin mening kan føre til at de kommer i myndighetenes søkelys.

Antologien inneholder en rekke interessante bidrag, som fra svært ulikt ståsted tematiserer begrepet vold. Sammenhengen mellom vold og skole er derimot ikke like tydelig i alle kapitlene. Samtidig må man erkjenne at unge bruker så mye av sin tid på skolen at vold nødvendigvis også må få et uttrykk på nettopp denne arenaen, selv om skolens rolle i seg selv ikke er så sentral. Tidvis kunne kanskje antologien vært tjent med en strengere hånd fra redaktøren, da enkelte bidrag i litt for stor grad bruker samme litteratur og omtaler samme tematikk. Som leser oppleves det som unødvendig repeterende. Samtidig er det verdt å understreke at enkeltbidragene i seg selv står godt, og vil ha stor interesse for mange lesere. Utfordringen kan bli å finne dem, da noen bidrag nok vil gå litt under radaren for mange når de er plassert i en antologi som utkommer i en serie om læringsprosesser i skolen. Til tross for noen kritiske ord til slutt er *Policing of Schools: School Violence and the Juridification of Youth* en lesverdig antologi med mange gode bidrag, hvor svært mange vil oppleve å finne kapitler som kan være av interesse.